

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
професор
В.Д.Шинкарук

червня 2020 р.

«СХВАЛЕНО»

на засідання кафедри психології
Протокол № 12 від «1» червня 2020 р.
Завідувач кафедри
В.М. Шмаргун

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОПП «Професійна освіта.
(Аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції
та харчові технології»
(О. В. Васюк)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЯ»

Спеціальність: 015 «Професійна освіта»

Спеціалізація: 015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»

Освітня програма: «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

Факультет (ННІ): гуманітарно-педагогічний

Розробник: доцент кафедри психології, к. психол. н. Теслюк В.М.

Київ – 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Психологія»

Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Освітній ступінь	«Бакалавр»	
Спеціальність	015 Професійна освіта	
Освітня програма	Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	5	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ - _____ (назва)	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної форм навчання		
	денна форма навчання	
Рік підготовки	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна робота	60 год.	
Індивідуальні завдання	0 год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - забезпечення майбутніх фахівців знаннями з загальної психології на основі теоретичних знань, озброїти вміннями і навиками визначення психологічного контексту в умовах практичної діяльності.

Завдання:

- формування уявлення про психічну активність як засіб відображення та перетворення навколишнього світу;
- аналіз закономірностей функціонування психіки;
- розширення світоглядного і професійного горизонту в результаті ознайомлення з розвитком психології як науки;
- ознайомлення з структурними компонентами психіки та їх взаємозв'язком;
- набуття студентами навичок пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей.
- формування студентами навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні категорії, поняття загальної психології;
- історичні передумови, перспективи розвитку психології;
- головні теоретичні напрями сучасної психології;
- теоретично обґрунтовані методи дослідження психічних процесів та особистості.

вміти:

- дотримуватися певного методологічного підходу до психологічного дослідження та аналізу психічних процесів та особистості клієнта;
- орієнтуватися у різноманітних теоріях, критично аналізувати різні підходи до основних психологічних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати основні властивості особистості, психологічні механізми детермінації її поведінки;
- враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал самотворення особистості.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК): здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологія як наука

Тема лекційного заняття 1. Психологія як наука та етапи її становлення.

Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Психічні процеси: пізнавальні, емоційні, вольові. Психічні стани як характеристика загального стану психіки. Основні характеристики психічних станів: тривалість, спрямованість, стійкість, інтенсивність. Психічні властивості особистості: спрямованість, темперамент, здібності, характер.

Тема лекційного заняття 2. Основні напрямки, школи психологічної науки.

Біхевіоризм та необіхевіоризм. Психоаналіз. Гештальтпсихологія. Гуманістична психологія. Когнітивна психологія.

Тема лекційного заняття 3. Принципи та методи психології.

Загальне уявлення про методи наукового дослідження. Дослідницькі методи в психології та методи активного психологічного впливу. Основні групи психологічних методів: об'єктивні і суб'єктивні. Основні суб'єктивні методи психології: спостереження, включене спостереження, самоспостереження, опитування (письмове, усне, вільне). Суб'єктивні методи кількісної оцінки психічних явищ. Основні типи психологічних тестів. Історія створення тестів. Проективні тести. Експеримент як основний метод сучасної психології. Види експериментів (лабораторний, природний). Квазіексперимент. Загальне уявлення про методи моделювання. Валідність методів. Етичні проблеми психологічного дослідження. Принцип інформованої згоди.

Змістовий модуль 2. Психіка та особистість

Тема лекційного заняття 4. Поняття про психіку.

Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Природа і механізми психічних явищ. Подразливість. Чутливість і відчуття, їхні властивості й основні відмінності у порівнянні з подразливістю. Поведінка як процес пристосування до умов зовнішнього середовища. Свідомість як вищий рівень психічного відображення. “Я-концепція” і критичність людини, їхня роль у формуванні поведінки людини. Основні функції психіки. Забезпечення адаптації до умов зовнішнього середовища – інтегративна функція психіки. Загальні проблеми походження психіки людини.

Тема лекційного заняття 5. Поняття про особистість.

Загальне поняття про особистість. Визначення і зміст поняття “особистість”. Рівні ієрархії людської організації. Співвідношення понять “індивід”, “суб'єкт”, “особистість” і “індивідуальність”. Структура особистості: спрямованість, здібності, темперамент, характер.

Взаємозв'язок соціального і біологічного в особистості. Проблема взаємодії біологічного, соціального і психічного. Концепція структури особистості К.К.Платонова. Структурний підхід О.М.Леонтьєва. Проблема особистості в роботах Б.Г.Ананьєва. Комплексний підхід Б.Ф.Ломова до дослідження особистості.

Тема лекційного заняття 6. Мислення та інтелект.

Природа й основні види мислення. Основні характеристики мислення. Взаємозв'язок мислення і мови. Процес вираження думки словами по Л.С.Виготському. Фізіологічні основи мислення. Класифікація мислення.

Основні форми мислення. Поняття. Загальні й одиничні поняття. Усвідомлення і розуміння. Особливості розуміння. Умовивід як вища форма мислення.

Основні види розумових операцій. Суть операції порівняння. Безпосереднє й опосередковане порівняння. Помилки порівняння. Умовивід за аналогією. Аналіз і синтез як основні операції мислення. Абстракція як процес відволікання. Конкретизація як процес уявлення одиничного. Суть індуктивного умовиводу. Поняття дедукції.

Модуль 3. Когнітивна сфера особистості

Тема лекційного заняття 7. Відчуття і сприймання.

Загальне поняття про відчуття. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей

предметів. Фізіологічні механізми відчуття. Поняття про аналізатори. Рефлекторний характер аналізатора. Види відчуттів. Загальне уявлення про класифікації відчуттів. Інтероцептивні, пропріоцептивні і екстероцептивні відчуття. Контактні і дистантні відчуття. Генетична класифікація відчуттів: протопатичні і епікритичні відчуття. Поняття про модальність відчуттів. Класифікація відчуттів по модальності. Основні властивості і характеристики відчуттів. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Абсолютна чутливість і чутливість до розрізнення. Абсолютний і відносний порогові відчуттів.

Тема лекційного заняття 8. Пам'ять.

Визначення і загальна характеристика пам'яті. Пам'ять як психічний процес. Основні механізми пам'яті: запам'ятовування, збереження, впізнання і відтворення. Асоціативна психологія Д.Юма, У.Джемса, Г.Спенсера. М.Еббінгауз: значущість подій для асоціацій, "ефект краю", закон забування. Проблема пам'яті в гештальтпсихології. Проблеми пам'яті в дослідженнях представників біхевіоризму і психоаналізу. Фізіологічні основи пам'яті.

Основні процеси і механізми пам'яті. Основні види запам'ятовування: довільне і мимовільне. Заучування. Поняття про мнемічну діяльність. Осмислене і механічне запам'ятовування. Відтворення як процес відновлення образу. Навмисне і ненавмисне відтворення. Пригадування. Впізнання. Явище ремінісценції. Поняття про амнезію.

Основні види пам'яті. Класифікація окремих видів пам'яті; по характеру психічної активності, по характеру цілей діяльності, по тривалості закріплення і збереження матеріалу. Рухова пам'ять. Емоційна пам'ять. Образна пам'ять. Словесно-логічна пам'ять. Довільна і мимовільна пам'ять. Короткочасна, довгострокова й оперативна пам'ять.

Тема лекційного заняття 9. Увага.

Поняття про увагу. Увага як психічний феномен. Основні характеристики уваги. Увага і свідомість. Фізіологічні механізми уваги й орієнтований рефлекс. Класифікація теорій уваги по М.М.Ланге. Теорія уваги Т.Рибо. Концепція установки Д.М.Узнадзе і увага. Основні види уваги. Мимовільна увага і фактори, що її спонукають. Особливості довільної уваги. Соціальні фактори довільної уваги. Післядовільна увага. Характеристика властивостей уваги. Основні властивості уваги. Психофізичні характеристики стійкості уваги і її основні умови. Методи вивчення стійкості уваги. Концентрація і розподіл уваги. Методи вивчення розподілу уваги. Перенесення і обсяг уваги. Методи дослідження обсягу уваги. Відволікання і його фізіологічні основи. Удавана і справжня неухважність.

Змістовий модуль 4. Сфери особистості та індивідуально-типологічні властивості людини

Тема лекційного заняття 10. Уява.

Загальна характеристика уяви і її роль у психічній діяльності. Уява як процес перетворення представлень. Механізми процесу уяви. Роль уяви в житті людини. Фізіологічні основи уяви. Зв'язок уяви з регуляцією органічних процесів і рухів.

Види уяви. Класифікація уяви по ступеню навмисності: довільна і мимовільна уява. Відтворююча уява. Творча уява. Мрія. Просторова уява. Активна і пасивна уява. Механізми переробки уявлень в уявлювані образи. Основні етапи формування уявлюваних образів. Аналіз, абстрагування, синтез. Аглотинація як механізм формування образів уяви. Схематизація і акцентування.

Тема лекційного заняття 11. Воля. Вольова регуляція поведінки.

Загальна характеристика вольових дій. Основні психологічні теорії волі. Фізіологічні і мотиваційні аспекти вольових дій. Структура вольових дій. Вольові якості людини і їхній розвиток.

Тема лекційного заняття 12. Емоції. Почуття.

Види емоцій і їх загальна характеристика. Чуттєвий тон відчуття. Співвідношення понять “емоції” і “почуття”. Основні характеристики емоцій. Основні види емоцій. Класифікація емоцій. Амбівалентність емоцій. Вищі почуття. Основні характеристики настроїв. Почуття, як вища форма емоційного переживання. Поняття про почуття. Співвідношення понять «почуття» та «емоція». Почуття як стійке емоційне ставлення до значущого об’єкту. Характеристика емоційних ставлень. Класифікація почуттів.

Змістовий модуль 5. Склад і структура особистості

Тема лекційного заняття 13. Здібності і спрямованість, як психічні властивості.

Загальна характеристика здібностей людини. Поняття про здібності. Визначення здібностей по Б.М.Теплову. Класифікація здібностей. Характеристика загальних здібностей. Теоретичні і практичні здібності. Навчальні і творчі здібності.

Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності. Основна класифікація рівнів розвитку здібностей. Вроджені задатки і генотип. Розвиток задатків як соціально обумовлений процес. Потенційні й актуальні здібності. Співвідношення загальних і спеціальних здібностей. Обдарованість. Компенсація здібностей. Майстерність і талант. Геніальність.

Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності. Основні форми спрямованості: потяг, бажання, прагнення, інтереси, ідеали, переконання. Поняття про мотив. Проблема мотивації діяльності людини. Поняття про потребу. Мета діяльності. Основні характеристики мотиваційної сфери людини.

Тема лекційного заняття 14. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості.

Поняття про темперамент. Темперамент як властивість особистості. Визначення темпераменту по Б.М.Теплову. Основні типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, меланхолійний, флегматичний. Співвідношення темпераменту і здібностей.

Тема лекційного заняття 15. Характер як одна з базових психічних властивостей особистості.

Визначення характеру. Особливості характеру як психічного феномена. Характер як прижиттєве утворення. Закономірності формування характеру. Поняття про риси характеру. Класифікація рис характеру. Вияв характеру через діяльність, ставлення до інших людей, інтереси, емоційність і волю. Мотиваційні й інструментальні риси особистості.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма						заочна форма				
	усього	у тому числі					усього	у тому числі			
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Змістовний модуль 1. Психологія як наука											
Тема 1. Предмет психології, її задачі		2	2			4					
Тема 2. Основні напрямки, школи психологічної науки.		2	2			4					
Тема 3. Методи психології.		2	2			4					
Разом за змістовим модулем 1		6	6			12					
Змістовний модуль 2. Психіка та особистість											
Тема 4. Поняття про психіку.		2	2			4					
Тема 5. Поняття про особистість		2	2			4					
Тема 6. Мислення та інтелект		2	2			4					
Разом за змістовим модулем 2		6	6			12					
Змістовний модуль 3. Когнітивна сфера особистості											
Тема 7. Відчуття і сприймання		2	2			4					
Тема 8. Пам'ять		2	2			4					
Тема 9. Увага		2	2			4					
Разом за змістовим модулем 3		6	6			12					
Змістовний модуль 4. Сфери особистості та індивідуально-типологічні властивості людини											
Тема 10. Уява		2	2			4					
Тема 11. Воля. Вольова регуляція поведінки		2	2			4					
Тема 12. Емоції. Почуття.		2	2			4					
Разом за змістовим модулем 4		6	6			12					
Змістовний модуль 5. Склад і структура особистості											
Тема 13. Здібності і спрямованість, як психічні властивості		2	2			4					
Тема 14. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості.		2	2			4					
Тема 15. Характер як одна з базових психічних властивостей особистості.		2	2			4					
Разом за змістовим модулем 5		6	6			12					
Усього годин	120	30	30			60					

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет психології, її задачі	2
2	Методи психології	2
3	Поняття про психіку	2
4	Поняття про особистість	2
5	Увага	2
6	Відчуття і сприймання	2
7	Пам'ять	2
8	Уява	2
9	Мислення та інтелект	2
10	Воля. Вольова регуляція поведінки	2

11	Емоції. Почуття.	2
12	Емоційний стрес і регуляція емоційних станів	2
13	Здібності і спрямованість, як психічні властивості	2
14	Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості	2
15	Характер як одна з базових психічних властивостей особистості	2

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Термін «психологія» з'явився в:
 - а) 11 ст.;
 - б) 16 ст.;
 - в) 17 ст.;
 - г) 4 ст. до н.е.
2. У якому віці у дитини зароджується самосвідомість:
 - а) 1 рік;
 - б) 2 роки;
 - в) 3 роки;
 - г) 4 роки.
3. Починаючи з 17 ст., (новий час) душа починає розглядатись у руслі:
 - а) механістичної теорії;
 - б) ідеалістичної;
 - в) біхевіоризму;
 - г) гештальпсихології.
4. Розмістіть у правильній послідовності етапи розвитку психології:
 - а) психологія як наука про душу;
 - б) психологія як наука про свідомість;
 - в) психологія як наука про факти, закономірності і механізми психіки;
 - г) психологія як наука про поведінку.
5. Психічні явища: психічні процеси, психічні стани, психічні феномени – це ... психології.
6. Властивість високоорганізованої живої матерії, що полягає в активному відображенні суб'єктом об'єктивного світу, в побудові суб'єктом невідчужуваної від нього картини цього світу і регулювання на цій основі поведінки і діяльності – це...
7. Структурні компоненти психіки людини:
 - а) психічні процеси;
 - б) психічні якості;
 - в) психічні стани;
 - г) вольові якості.
8. До психічних процесів відносяться:
 - а) пізнавальні;
 - б) вольові;
 - в) емоційні;
 - г) емоційні стани.

9. Відносно стійкий рівень психічної діяльності, який проявляється в підвищеній або зниженій активності людини...

10. Психічні якості людини поділяють на:

- а) інтелектуальні;
- б) вольові;
- в) емоційні;
- г) пізнавальні.

11. До організаційних методів вікової та педагогічної психології відносять:

- а) порівняльний;
- б) лонгітюдний;
- в) експериментальні методи;
- г) комплексний.

12. Мінімальна величина подразнення, в результаті якого вперше виникає відчуття:

- а) абсолютний поріг відчуття;
- б) нижній абсолютний поріг;
- в) верхній абсолютний поріг чутливості;
- г) мінімальний поріг відчуття.

13. Починаючи з 17 ст., (новий час) душа починає розглядатись у руслі:

- а) механістичної теорії;
- б) ідеалістичної;
- в) біхевіоризму;
- г) гештальпсихології.

14. Записи у ході спостереження можуть бути:

- а) суцільними;
- б) вибілковими;
- в) попередніми;
- г) підсумковими.

15. Назвіть метод вивчення психічного явища, умови виявлення і розвитку якого створюються штучно, спеціально ...

16. Вкажіть метод, який передбачає дослідження психічних процесів у штучних умовах, в лабораторіях, із застосуванням спеціальних приладів:

- а) спостереження;
- б) експеримент;
- в) природний експеримент;
- г) лабораторний експеримент.

17. Виберіть метод, який передбачає багаторазове обстеження одних і тих же осіб протягом тривалого відрізка часу, що вимірюється іноді десятками років:

- а) порівняльний метод;
- б) комплексний метод;
- в) лонгітюдний метод;
- г) тести.

18. Виберіть етапи експерименту:

- а) констатувальний;
- б) формувальний;
- в) контрольний;

г) підсумковий.

19. Цей метод передбачає порівняльне вивчення умов розвитку і навчання близнюків...

20. Цей етап експерименту передбачає виявлення рівня тих чи інших особливостей психічного розвитку...

21. Біосоціальна істота, якій притаманні членороздільна мова, свідомість, вищі психічні функції і яка здатна створювати знаряддя праці та використовувати їх в процесі суспільної праці:

- а) індивід;
- б) особистість;
- в) людина;
- г) індивідуальність.

22. Це сукупність індивідуально-психологічних якостей, яка характеризує динамічний та емоційний аспекти поведінки людини і виявляється в її діяльності і спілкуванні, її збудливості, емоційній вразливості, врівноваженості та швидкості перебігу психічної діяльності:

- а) темперамент;
- б) характер;
- в) здібності;
- г) уміння.

23. Уперше науковий підхід до з'ясування фізіологічних основ темпераменту застосував у своєму вченні про типи вищої нервової діяльності у тварин і людини:

- а) І.Павлов;
- б) Г.Костюк;
- в) В.Гюго;
- г) Ю. Трофімов.

24. Розрізняють такі типи характеру:

- а) гіпертимний;
- б) педантичний;
- в) емотивний;
- г) тривожний.

25. Цей тип характеру передбачає замкнутість, думки та переживання спрямовуються на самих себе, на свій внутрішній світ, характерні уникнення контактів з іншими, не пристосованість до обставин:

- а) інтровертний;
- б) екстравертний;
- в) демонстративний
- г) екзальтований.

26. Експериментальні прийоми, які застосовуються для виявлення рівня психічного розвитку особистості:

- а) тести;
- б) анкетування;
- в) бесіди;
- г) соціометричне дослідження.

27. Індивідуально-психологічні особливості людини, які відповідають умовам успішного виконання тієї чи іншої діяльності, а саме - набуття знань, умінь і навичок; використання їх у праці:

- а) здібності;
- б) темперамент;
- в) характер;
- г) уміння.

28. Виберіть властивості свідомості:

- а) ясність;
- б) обсяг;
- в) зміст;
- г) безперервність.

29. Фаза сну, яка триває від 6 до 20 хвилин:

- а) швидкий сон;
- б) повільний сон;
- в) довготривалий;
- г) глибокий.

30. Простий психічний процес, що відображує окремі якості предметів та явищ оточуючого світу, а також внутрішніх станів організму при відповідному впливу матеріальних подразників на рецептори:

- а) відчуття;
- б) сприймання;
- в) мислення;
- г) увага.

7. Методи навчання – проблемний, діалогічний, наочності, пошуку помилок, запитань і відповідей.

8. Форми контролю - тестові завдання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

10. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни.
2. Навчальний посібник.
3. Конспекти лекцій із дисципліни.
4. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
5. Інші матеріали.

11. Рекомендована література

Основна

1. Бондарчук О. І., Туриніна О. Л. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Логос, 2004. 140 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
3. Загальна психологія: навч. посібник / О.Скрипченко, Л.Долинська, З.Огороднійчук та інш. Київ: "А.П.Н.", 1999. 436 с.
4. Загальна психологія: підруч. для студентів вищ. навч. закладів. / С.Д.Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко, В.О.Соловієнко. За загальною редакцією акад. С.Д.Максименка. Київ: Форум, 2000. 543 с.
5. Загальна психологія: Хрестоматія: навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін. Київ: Каравела, 2007. 640 с.
6. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. Київ: Вища школа, 2001. 487 с.
7. Психологія: підручник / Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
8. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія: навч. посіб. Київ «Центр учбової літератури», 2012 р. 296 с.

Допоміжна

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта: навч.посіб. Київ: Сфера, 1998. 342 с.
2. Алпатова О.В. Вікова психологія: конспект лекцій. Київ: НАУ, 2002. 147с.
3. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
4. Васківська С.В. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Київ: Четверта хвиля, 2004. 256 с.
5. Вашека Т.В. Основи психологічної практики: навч. посіб. Київ: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 200с.
6. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська та ін. Київ: Каравела, 2007. 400 с.
7. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посібн. Київ: Академвидав, 2011. 464 с.
8. Гічан І.С., Гічан О.І. Експериментальна психологія. Київ: НАУ, 2003. 76 с.
9. Головань С.М., Голубенко О.Л. та ін. Методологія та організація наукових досліджень: підручник / МОН МС України, Східн. нац. університет ім. Володимира Даля. Луганськ: СНУ В.Даля, 2011. 332 с.
10. Демківський А.В., Безус П.І. Основи методології наукових досліджень: навч.посіб. Київ: Акад. муніц-го управління, 2012. 276 с.

11. Заброцький М. Основи вікової психології. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 112 с.
12. Загальна психологія / За ред. С. Д. Максименка. 2-ге вид. Вінниця: Нова Книга, 2004. 360 с.
13. Загальна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. Київ: Либідь, 2005. 284 с.
14. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: МОН. 2004. 216 с.
15. Ермолаев О. Ю. Математическая статистика для психологов: учеб. 4-е изд., испр. Москва: Флинта, 2006. 336 с.
16. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2001. 512 с.
17. Ильин Е. П. Психология воли. СПб.: Питер, 2000. 448 с.
18. Коваленко А.Б., Корнэв М.Н. Соціальна психологія: підручник. Київ: Геопринт, 2006. 393с.
19. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2004. 208 с.
20. Кон И. С. В поисках себя: личность и ее самосознание. Москва: Политиздат, 1984. 335 с.
21. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Ельга, Ніка – Центр, 2012. 400 с.
22. Костюк Г. С. Избранные психологические труды. Москва: Педагогика, 1988. 301 с.
23. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Кондор, 2006. 206 с.
24. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: в 2 т. Москва: Педагогика, 1983. Т. 1. 311 с.; Т. 2 318 с.
25. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія: навч. посіб. 2-е вид., випр. і доп. Київ: Каравела, 2012. 264 с.
26. Максименко С. Д. Розвиток психіки в онтогенезі: у 2 т. Київ: Форум, 2002. Т.1. 319 с.; Т.2. 335с.
27. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2004. 701с.
28. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підруч. для вузів. Київ: Центр учбової літератури, 2005. 624 с.
29. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2004. 329 с.
30. М'ясоїд П. Задачі з курсу загальної психології: навч. посіб. Київ: Вища шк., 1998.184с.
31. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2005. 448с.
32. Основи психології: підручник / за ред О. В. Киричука, В. А. Роменця. Київ: Либідь, 1995. 632с.
33. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 336 с.
34. Палій А.А. Диференціальна психологія: навч. посіб. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.

35. Панок В.Г. Практична психологія. Теоретико-методологічні засади розвитку. Монографія. Чернівці: Технодруk, 2010. 486 с.
36. Партико Т. Б. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 168 с.
37. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. 3-тє вид., випр. Суми: ВТД «Університетська книга», 2010. 352 с.
38. Психологія: підручник / за ред. Ю.Л. Трофімова та ін. Київ: Либідь, 1999. 558 с.
39. Психологія внутрішнього світу / упор. Т. Гончаренко. Київ: 2003. 127 с.
40. Психологія особистості: словник-довідник / за ред. П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320 с.
41. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: навч. посіб. Київ, 2003. 116 с.
42. Руденко В. Математичні методи в психології: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2009. 104 с.
43. Руденко В. Математична статистика: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 304 с.
44. Соловей М.І., Спіцин Є.С., Кудіна В.В. Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень: посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Ленвіт, 2009. 192 с.
45. Степанов О.М. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. 416с.
46. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. Київ, Либідь, 2003, 376 с.
47. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 3 вид., стер. Київ: Знання-Прес, 2003. 295 с.

Інтернет-джерела

1. Максимєнко С.Д. Загальна психологія: навч.посіб. Київ, 2000. 256 с. http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/875/Maksimenko_S.D._Zagal%27na_psihologiya.pdf
2. Варій М.Й. Психологія: навч.посіб. Київ: «Центр учбової літератури. 2007. <https://textbooks.net.ua/content/category/41/57/47/>
3. Васянович Г.П. Основи психології: навч.посіб. Київ: Педагогічна думка, 2012. 114 с. [http://lib.iitta.gov.ua/9961/1/Васянович%20\(2\).pdf](http://lib.iitta.gov.ua/9961/1/Васянович%20(2).pdf)
4. Трофімов Ю.Л. Психологія: підручник. Київ: Либідь. 558 с. <https://westudents.com.ua/knigi/526-psihologya-trofmov-yul-.html>

15. Інформаційні ресурси

1. Презентації.